

NGHỊ LUẬN VỀ MỘT BÀI THƠ, ĐOẠN THƠ

KẾT QUÁ CẨN ĐẠT

- Củng cố và nâng cao kiến thức về văn nghị luận.
- Biết cách làm bài nghị luận về một bài thơ, một đoạn thơ.

1. Tìm hiểu đề và lập dàn ý

Đề bài

Đề 1. Phân tích bài thơ sau của Hồ Chí Minh :

CẢNH KHUYA

Tiếng suối trong như tiếng hát xa,
Trăng lồng cổ thụ bóng lồng hoa.
Cảnh khuya như vẽ, người chưa ngủ,
Chưa ngủ vì lo nỗi nước nhà.

1947

Đề 2. Phân tích đoạn thơ sau trong bài Việt Bắc của Tố Hữu :

Những đường Việt Bắc của ta
Đêm đêm rầm rập như là đất rung
Quân đi điệp điệp trùng trùng
Ánh sao đầu súng bạn cùng mũ nan.
Dân công đỗ đuốc tùng đoàn
Bước chân nát đá, muôn tàn lửa bay.
Nghìn đêm thăm thẳm sương dày
Đèn pha bật sáng như ngày mai lên.
Tin vui chiến thắng tröm miền
Hoà Bình, Tây Bắc, Điện Biên vui vẻ.
Vui từ Đồng Tháp, An Khê
Vui lên Việt Bắc, đèo De, núi Hồng.

Gợi ý thảo luận

Đề 1

a) Tìm hiểu đề

- Bài thơ ra đời trong hoàn cảnh nào ?
- Cần phân tích tư tưởng và nghệ thuật của bài thơ trong hoàn cảnh sáng tác mới thấy hết giá trị của tác phẩm.

b) Lập dàn ý

Mở bài : Giới thiệu khái quát hoàn cảnh ra đời của bài thơ.

Thân bài : Phân tích bài thơ dựa theo những gợi ý sau :

- Vẻ đẹp của núi rừng đêm trăng khuya được miêu tả như thế nào ? (Chú ý hình ảnh trăng, hoa, cây cổ thụ ; tiếng suối,...)
- Nhân vật trữ tình trong bài thơ có gì khác hình ảnh các ẩn sĩ trong thơ cổ ?
- Vì sao lại nói bài thơ vừa có tính chất cổ điển, vừa hiện đại ?
- Nhận định về giá trị tư tưởng và nghệ thuật của bài thơ.

(Có thể phân tích theo những cách khác, miễn là làm nổi bật được giá trị nội dung, nghệ thuật và giá trị tư tưởng của bài thơ.)

Kết bài : Sự hài hòa giữa tâm hồn nghệ sĩ và ý chí chiến sĩ trong bài thơ.

Đề 2

a) Tìm hiểu đề

Khí thế của cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp được mô tả như thế nào (các lực lượng tham gia kháng chiến, những con đường và thời điểm sôi nổi nhất, sự phối hợp chiến đấu giữa các miền,...) ? Chú ý nghệ thuật sử dụng ngôn ngữ của tác giả và hiệu quả của nó.

b) Lập dàn ý

Mở bài : Giới thiệu đoạn thơ (xuất xứ, nguyên văn đoạn thơ).

Thân bài :

- Khí thế dũng mãnh của cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp ở Việt Bắc (8 câu đầu).
- Khí thế chiến thắng của các chiến trường khác (4 câu sau).

- Nghệ thuật sử dụng hình ảnh và ngôn từ tài tình của tác giả (các từ láy, động từ, tính từ gợi tả, các phép tu từ, giọng thơ,...).

Kết bài : Đoạn thơ đã thể hiện rất thành công cảm hứng ngợi ca cuộc kháng chiến chống Pháp của nhân dân ta.

2. Từ các đề bài và kết quả thảo luận, anh (chị) hãy cho biết đối tượng, nội dung của bài nghị luận về một bài thơ, đoạn thơ.

GHI NHỚ

- Đối tượng của bài nghị luận về thơ rất đa dạng (một bài thơ, một đoạn thơ, hình tượng thơ,...). Với kiểu bài này, cần tìm hiểu từ ngữ, hình ảnh, âm thanh, nhịp điệu, cấu trúc,... của bài thơ, đoạn thơ đó.
- Bài viết thường có các nội dung sau :
 - Giới thiệu khái quát về bài thơ, đoạn thơ.
 - Bàn về những giá trị nội dung và nghệ thuật của bài thơ, đoạn thơ.
 - Đánh giá chung về bài thơ, đoạn thơ.

LUYỆN TẬP

Hãy phân tích đoạn thơ sau trong bài *Tràng giang* của Huy Cận :

Lớp lớp mây cao đùn núi bạc,

Chim nghiêng cánh nhỏ : bóng chiều sa.

Lòng quê đợn đợn vời con nước,

Không khói hoàng hôn cũng nhớ nhà.